

la casa de França, eren païssos essencialment mercantils, la indústria era en tots ells una funció econòmica secundària; tant es així, que les regions sotmeses a França varen trobarse desseguida en lluita oberta ab l'industrialisme dels païssos del Nort, de la França propiament dita, donant origen a la primera batalla de que fa esment la historia entre la protecció y'l lliure-cambi, fórmules de la oposició dels interessos econòmichs dels dos pobles.

Voleu més proves encara? Us en donaré per acabar, una que val per moltes. Ab tot y que en el dret les determinacions arbitràries de la voluntat humana y les influencies exòtiques y les necessitats del moment y del cas y del lloch concret y determinat exerceixen una grandíssima influencia, ab tot y que en els païssos de llengua catalana no hi ha hagut may un sol poder legislatiu, sinó nombroses sobirànies polítiques, malgrat tot aixó, en el fons de la vida jurídica desenrotllada en les terres de la llengua catalana, s'hi troba una unitat fonamental de sistema jurídic.

En les arrels de tota varietat de lleys y pràctiques consuetudinaries sobre la vida jurídica civil, s'hi troben els dos grans principis següents: de primer la consagració de la llibertat individual de que es expressió l'afòrisme jurídic popular *tractes rompen lleys*, que fa al poble llegislador de sí mateix per medi de la repetició d'actes, per medi de la costum; després el reconeixement del gran valor social del patrimoni familiar, el culte de la casa, una especie de religió de la llar.

La vida política ve informada també per dos principis fonamentals: d'una banda el principi de llibertat política més ample que's manifesta en la constitució de les corts, en la doctrina del pacte fonamental entre'l sobirà y'l poble, en la representació d'interessos portada al extrém de concedir sovint vot electoral a les dones, en la especial constitució del règim municipal; d'altra banda el respecte a les gerarquies socials, aixó es, una invencible repugnancia per l'igualitarisme. Conseqüencia dels dos: un individualisme que impossibilita als païssos de llengua catalana de constituirse en unitat política nacional y en feu cáurer una part grandíssima sota'l domini d'un altre poble.

Aqueixa gran unitat jurídica és tan clara que tots els historiadors del dret francesos han de començar per la divisió fonamental entre'ls païssos de dret escrit y'ls païssos de dret consuetudinari, entre'l Nort, ple de desordre—son paraules d'un francés, en Thierry—y'l Mitgdía més civilisat, més prósper, governat menys directament, ab més llibertat, més equitat en el dret, menys desigualtat de condicions personals. Ara be, les fronteres d'aqueixes dues grans unitats jurídiques passen per llá meix ont passa'l termenal de la llengua catalana y la francesa.

Després d'aixó no haig de afegir cap més paraula: si existeix un esperit colectiu, una ánima social catalana que ha sapigut crear una llengua, un dret, un art catalans, he dit lo que volia dir, he demostrat lo que volia demostrar: aixó és, que existeix una NACIONALITAT CATALANA.

ENRIC PRAT DE LA RIBA.

